

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2022 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty lakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- lakivaliokunta LaVL 27/2022 vp
- talousvaliokunta TaVL 53/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Juha Keränen, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Päivi Kantanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- valtioneuvoston oikeuskansleri Tuomas Pöysti, Oikeuskanslerinvirasto
- päälakimies Timo Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- johtaja Minna Ahtiainen, STTK ry
- johtava asiantuntija Miia Kannisto, Akava ry
- asiantuntija Johanna Linna, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Albert Mäkelä, Suomen Yrittäjät ry
- professori Ulla Liukkunen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Suomen Kuntaliitto
- Keskuskauppakamari

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- valtiovarainministeriö

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei huomautettavaa:

- ympäristöministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua koskeva direktiivi. Lisäksi muutettaisiin liikesalaisuuslakia, valtioneuvoston oikeuskanslerista annettua lakia, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia, sijoituspalvelulakia, arvopaperimarkkinalakia, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annettua lakia, vaihtoehtorahastojen hoitajista annettua lakia, sijoitusrahastolakia ja arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettua lakia.

Ehdotettu laki olisi ilmoittajien suojelua koskeva yleislaki lain soveltamisalalla. Laki täydentäisi jo voimassa olevaa erityissääntelyä ilmoittajien suojelusta ja lakia sovellettaisiin rinnakkain ja täydentävänä muun lainsäädännön kanssa. Erityissääntely ilmoittajien suojelusta olisi ensisijaisista ja ehdotettu yleislaki täydentäisi sääntelyä.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin lain soveltamisalasta, ilmoittajien suojelun henkilöllisestä soveltamisalasta, ilmoittajan suojelun yleisistä edellytyksistä ja ilmoittamisesta sekä suojan saamisen edellytyksistä. Laissa säädettäisiin velvollisuudesta ottaa käyttöön sisäinen ilmoituskanava ja tähän liittyvistä menettelyistä ja vastuista, ulkoisista ilmoituskanavista sekä ilmoitusten johdosta edellytettävistä jatkotoimista. Lisäksi laissa säädettäisiin toimivaltaisista viranomaisista ja keskitetystä ulkoisesta ilmoituskanavasta, vastatoimien kiellosta, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista sekä salassapidosta ja muista ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen suojaan liittyvistä seikoista.

Esityksellä pyritään parantamaan unionin oikeuden täytäntöönpanon tehokkuutta luomalla unionitasoiset yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset väärinkäytösten ilmoittajien suojelulle. Ehdotettavan lain tavoitteena on, että ilmoittaja, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista rikkomista erikseen määritellyillä EU:n oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (ilmoittajansuojelulaki), jolla pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937 (ilmoittajansuojeludirektiivi). Lisäksi ehdotetaan, että eräitä muita lakeja muutetaan direktiivin täytäntöönpanon ja ehdotetun ilmoittajansuojelulain vuoksi.

Esityksen taustalla olevan direktiivin tarkoituksena on vahvistaa yhteiset vähimmäisvaatimukset korkean suojelun tason tarjoamiseksi henkilöille, jotka ilmoittavat unionin oikeuden rikkomisista. Esityksen perustelujen mukaan väärinkäytösten ilmoittajien suojeleminen on nykyään EU:ssa epäyhtenäistä ja ilmoittajat eivät kaikissa tilanteissa saa kunnollista suojaa vastatoimia vastaan. Direktiivillä pyritään parantamaan EU:n oikeuden tehokasta täytäntöönpanoa ja näin ennaltaehkäisemään ja paljastamaan yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja. Direktiivillä arvioidaan parannettavan EU:n talousarvioon kohdistuvien petosten ja korruption ehkäisyä ja paljastamista.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esityksen tavoitteita perusteltuina. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitettävien huomioiden ja muutosten.

Ilmoittajansuojelulain soveltamisala

Esityksen mukaan lain soveltamisalaan kuuluvat ilmoitukset Euroopan unionin lainsäädännön tai sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai muun kansallisen lainsäädännön rikkomisista tietyillä lainsäädännön aloilla. Kansallinen lainsäädäntö on ollut perusteltua ottaa kultakin sektorilta mukaan mahdollisimman laajasti, koska ilmoittajien on käytännössä hyvin vaikeaa arvioida sitä, milloin mahdollinen rikkominen tai sen epäily perustuu EU:n sääntelyyn perustuvaan lainsäädäntöön ja milloin yksinomaan kotimaisista lähtökohdista valmisteltuun kansalliseen lainsäädäntöön näillä aloilla. Lisäksi rikkomisista ilmoittaminen ja asioiden selvittäminen myös puhtaasti kotimaisen lainsäädännön rikkomisista tukee direktiivin tavoitetta estää väärinkäytöksiä direktiivin tarkoittamilla aloilla.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä määritellään ne lainsäädännön alat, jotka kuuluvat lain aineelliseen soveltamisalaan. Näitä ovat: 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja; 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat; 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen; 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus; 5) liikenneturvallisuus; 6) ympäristönsuojelu; 7) säteily- ja ydinturvallisuus; 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi; 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys; 10) kuluttajansuoja ja 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Lakia sovelletaan edellä tarkoitetuissa asioissa tekoihin tai laiminlyönteihin, 1) jotka on säädetty rangaistavaksi; 2) joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus; taikka 3) jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Lisäksi lakia sovelletaan ilmoituksiin, jotka koskevat Euroopan unionin tai kansallisten: 1) varainhoitoa tai menojen toteuttamista tai unionin tulojen taikka varojen keräämistä koskevan lainsäädännön tai määräysten rikkomista; 2) avustusten tai valtiontukien myöntämistä, käyttämistä tai takaisinperintää koskevan lainsäädännön tai ehtojen rikkomista; 3) kilpailusääntöjen rikkomista; 4) yritysten tai yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön rikkomista taikka järjestelyä, jonka tarkoituksena on saada yritysten tai yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön tavoitteen tai tarkoituksen vastaista veroetua sekä 5) muun kuin edellä tarkoitettun kuluttajansuojan mukaisen lainsäädännön rikkomista, joka on säädetty Euroopan unionin tai kansallisen kuluttajan suojaamiseksi.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa osa lausunnonantajista katsoi, että lain soveltamisalan tulisi olla esitettyä laajempi. Lisäksi soveltamisalan katsottiin olevan eräiltä osin tulkinnanvarainen. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen perusteella lain valmisteluvaiheessa selkeästi suurin osa valmistelutyöryhmän jäsenistä päätyi kannattamaan esityksen 2 §:n mukaista soveltamisalaa. Aineellista soveltamisalaa koskevia säännöksiä voidaan pitää ilmoittajan kannalta jokseenkin vaikeaselkoisina. Aineellisen soveltamisalan hahmottamista helpottaa kuitenkin se, että soveltamisalaa on laajennettu ilmoittajansuojeludirektiivin vähimmäisvaatimuksiin verrattuna ottamalla mukaan myös kunkin ehdotetun ilmoittajansuojelulain 2 §:ssä tarkoitettun lainsäädäntöalan kansallinen lainsäädäntö. Ilmoittajan kannalta vaikeaselkoisuutta on helpotettu myös sillä, että aineellisen soveltamisalan osalta ilmoittajalta edellytetään vain perusteltua syytä uskoa, että ilmoitettava tieto kuuluu aineelliseen soveltamisalaan.

Ilmoittajien kannalta lain tulkinnallisuus ilmenee erityisesti ehdotuksen 2 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuilla lainsäädännön aloilla, joiden osalta soveltamisalaan kuulumista ja siten suojelun saamista on arvioitava ilmoitettuun rikkomukseen liitetyn seuraamuksen kautta. Rikkomisella tarkoitetaan sellaisia tekoja, jotka ovat rikoksia, rikkomuksia, väärinkäytöksiä tai laiminlyöntejä, joista voi seurata vankeusrangaistus, sakko tai rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus. Rikkomisella tarkoitetaan myös sellaisia tekoja, väärinkäytöksiä ja laiminlyöntejä, joista seuraa yleiseen etuun kohdistuva uhka tai joista kohdistuu yleiseen etuun vakava haitta, jos niistä seuraa huomattavia riskejä yhteiskunnan hyvinvoinnille, vaikka niistä ei seuraisi edellä mainittua seuraamusta. Ilmoittaja saa suojaa vain ilmoittaessaan edellä mainitut kriteerit täyttävistä rikkomuksista. Soveltamisalaan eivät kuulu esimerkiksi hallinnolliset lupamenettelyt ja niiden ehtojen rikkomisesta ilmoittamiset, ellei kyse ole yleiselle edulle aiheutuvasta vakavasta haitasta. Sen sijaan lain 2 §:n 4 momentin soveltamisalan kannalta mm. kansalliset valtiontuet ja avustukset, kansallisen kilpailulainsäädännön rikkomiset ja verotusta koskevien asioiden rikkomiset / järjestelyt veroetujen saamiseksi ovat laajasti soveltamisalassa ja ilmoittajien kannalta helpommin hahmotettavissa, koska ilmoittaja saa suojaa riippumatta siitä, millainen seuraamus voi liittyä hänen ilmoittamaansa rikkomiseen.

Ilmoittajansuojeludirektiivin 27 artiklan 3 kohdan mukaan komissio tulee antamaan viimeistään joulukuussa 2025 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa tarkastellaan tarvetta toteuttaa lisätoimenpiteitä, joilla direktiivin soveltamisalaa laajennetaan kattamaan myös muita unionin säädöksiä ja aloja. Mikäli soveltamisalaa laajennetaan, asiaa on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus tarkastella uudelleen myös Suomessa.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Ilmoittajan suojelun edellytykset

Esityksen mukaan suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja työssään tai sen yhteydessä. Yhteys työhön on määritelty laajasti ja sisältää mm. työ- tai virkasuhteet, itsenäiset ammatinharjoittajat, osakkeenomistajat, yhteisön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet ja toimitusjohtajan, vapaaehtoistyöntekijät tai harjoittelijat. Suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että tieto pitää paikkansa ja että tieto kuuluu lain soveltamisalaan. Lisäksi suojelun edellytyksenä on kolmiportaisen ilmoitusmenettelyn noudattaminen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille, että lain 5 §:stä puuttuu ryhmä, johon direktiiviä sovelletaan 4 artiklan 1 kohdan d) alakohdan nojalla. Tämä ryhmä on henkilöt, jotka työskentelevät toimeksisaajien, alihankkijoiden ja toimittajien valvonnassa ja niiden johdolla. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, ettei 4 artiklan 1 kohdan d) alakohdassa tarkoitettuja henkilöitä ole katsottu olevan tarpeen erikseen mainita 5 §:ssä. Tällaiset henkilöt ovat joko itsenäisiä ammatinharjoittajia tai työntekijöitä, jotka kuuluvat 5 §:n mukaisesti lain henkilölliseen soveltamisalaan. Sopimusketjutilanteissa ilmoittaja kuuluu lain henkilölliseen soveltamisalaan riippumatta siitä, mihin tahoon hän on palvelussuhteessa tai sopimussuhteessa. Ilmoittaja saa siten suojelua, vaikka hän on ilmoituksen kohteen kanssa sopimussuhteessa olevan työnantajan tai toimeksiantajan, kuten alihankkijan tai muun toimeksisaajan, palveluksessa.

Ilmoitusmenettely, toimivaltaiset viranomaiset ja salassapito

Esityksen mukaan ilmoitus tulee ensisijaisesti tehdä sisäiseen ilmoituskanavaan siinä organisaatiossa, jossa rikkomus on tapahtunut. Toissijaisesti ilmoitus tehdään keskitettyyn ilmoituskanavaan, jona toimii oikeuskanslerinvirasto. Kolmanneksi ilmoittaja voi tietyin perustein julkistaa ilmoituksen. Oikeuskanslerinvirasto ei tutki ilmoituksen oikeellisuutta, vaan siirtää saamansa ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaiselle. Ehdotus ei muuta viranomaisten nykyisiä toimivaltuuksia valvoa oman toimialansa lainsäädäntöä. Toimivaltaisia viranomaisia ovat kunkin lainsäädäntöalan valvontaviranomaiset. Ne selvittävät ilmoituksen oikeellisuuden oman toimivaltansa mukaisesti. Mikäli ilmoituksen johdosta paljastuu rikosepäily, toimivaltainen viranomainen siirtää asian esitutkintaviranomaiselle selvitettäväksi. Lain 18 §:n 3 momentin mukaan oikeuskanslerinviraston on tiedotettava keskitettyyn ilmoituskanavaan ilmoittamisesta, toimivaltaisista viranomaisista ja annettava niihin liittyen neuvontaa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että tilanne, jossa toimivaltaisia viranomaisia ei ole yksiselitteisesti määritelty, on ongelmallinen. Lisäksi on tuotu esiin, että esimerkiksi oikeuskanslerinvirastolle lakiehdotuksen 18 §:n 3 momentissa annettu tehtävä tiedottaa toimivaltaisista viranomaisista muodostuu käytännössä hyvin vaikeaksi, jos toimivaltaisia viranomaisia ei erikseen nimetä.

Valiokunta toteaa, että oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan esityksessä valittu ratkaisu johtuu muun muassa siitä, että direktiivin soveltamisala laajentuu jatkuvasti. Lisäksi on tuotu esiin, että mahdollisten toimivaltaisten viranomaisten suuren määrän vuoksi kaikkien toimivaltaisten viranomaisten luetteleminen tyhjentävästi ei ole mahdollista.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Laissa säädetään velvollisuudesta pitää ilmoittajan, ilmoituksen kohteen ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyys salassa. Salassa pidettävää tietoa ei saa oikeudettomasti ilmaista ilman sen henkilön nimenomaista suostumusta, jonka suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Valiokunta toteaa selkeyden vuoksi saamansa selvityksen perusteella, että ilmoitus tulee tehdä organisaation perustamaan ilmoituskanavaan ja organisaation tulee nimetä ilmoituksen käsittelijät. Muut henkilöt eivät ole ilmoituksen vastaanottajia tai käsittelijöitä. Salassapitovelvollisuus koskee sekä yksityisen että julkisen sektorin organisaatioita eikä tarkoitus ole eritellä niitä toisistaan salassapitovelvollisuuden osalta. Salassapitovelvollisuus koskee organisaation sisäisiä henkilöitä mutta myös kaikkia muitakin organisaation ulkopuolisia tahoja, joihin ilmoitus tehdään esimerkiksi vahingossa.

Voimaantulo

Lain 40 §:n mukaan sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Kolmen kuukauden siirtymäaika koskee valtion ja kuntien organisaatioita ja yksityisellä sektorilla vähintään 250 työntekijän organisaatioita sekä eräitä finanssisektorin, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä organisaatioita. Yksityisen sektorin organisaatioiden (50—249 työntekijää) osalta siirtymäaika on kuitenkin 17.12.2023 asti.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa siirtymäaikaa on kritisoitu liian lyhyeksi. Lisäksi on huomautettu, että oikeuskanslerinviraston keskitetyn ilmoituskanavan on oltava käytettävissä lain tullessa voimaan, ja katsottu, että oikeuskanslerinvirasto tarvitsee aikaa mm. ilmoituskanavan toiminnan käynnistämiseen ja käsittelyn järjestämiseen.

Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnalle toimittamassaan selvityksessä huomiota siihen, että EU:n komissio on aloittanut rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, koska täytäntöönpanolainsäädäntöä ei ole saatu voimaan 17.12.2021 mennessä. Oikeusministeriön kanta on, että kolmen kuukauden siirtymäaikaa ei tule pidentää. Edelleen oikeusministeriö toteaa selvityksessään, että oikeuskanslerinvirastoa koskevia näkökohtia ja tarpeita punnittaessa on ne suhteutettava siihen, että laki ilmoittajansuojeludirektiivin täytäntöönpanolakina on saatava voimaan niin pian kuin mahdollista. Oikeusministeriö katsoo, että esityksen voimaantulosäännös on asianmukainen ja perusteltu. Kun otetaan huomioon direktiivin täytäntöönpanotilanne ja käynnissä oleva rikkomusmenettely, ei oikeuskanslerinvirastolle ole perusteltua säätää erillistä siirtymäaikaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy oikeusministeriön näkemykseen asiassa.

Muuta

Valiokunta kiinnittää lopuksi selkeyden vuoksi huomiota siihen, että hallituksen esityksen liitteenä olevasta lakiluettelosta puuttuu kosmeettisista valmisteista annettu laki (492/2013) kohdasta 4. Lisäksi lakiluetteloon (kohta 7) on saadun selvityksen mukaan vahingossa sisällytetty terveydensuojelulaki (763/1994), joka ei sinne kuulu.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Valiokunta ehdottaa pykälään lakiteknistä muutosta.

3 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Lain 4 § sisältää poikkeukset lain soveltamisalasta. Lain 4 §:n 5 kohdan mukaan lakia ei sovelleta esitutkintaan, syyteharkintaan tai rikosasian käsittelyyn tuomioistuinmenettelyssä. Kyseistä kohtaa koskevien perustelujen mukaan säännöksellä on tarkoitus kattaa kaikki rikosprosessin vaiheet. Perustelujen mukaan rikosasian käsittelyllä tarkoitetaan rangaistusvaatimuksen käsittelyä kaikenlaisissa menettelyissä.

Lakivaliokunta on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituksen esityksen sisältämässä 4 §:n 5 kohdan muotoilussa viitataan rikosasian käsittelyyn tuomioistuinmenettelyssä (LaVL 27/2022 vp). Kyseinen muotoilu ei täysin kata perusteluissa esitettyä tarkoitusta kaikkien rikosprosessin vaiheiden ja kaikenlaisten menettelyiden huomioimisesta. Jotta säännös kattaisi selkeämmin myös edellä todetun esityksen perusteluissa esitetyn tarkoituksen, säännöksessä on perusteltua viitata tuomioistuimessa tapahtuvan rikosasian käsittelyn lisäksi rikosasian käsittelyyn myös muussa menettelyssä. Tällöin viittaus kattaa laajasti rikosprosessia koskevan sääntelyn kattaen myös tuomioistuimen ulkopuolisen rikosprosessin, kuten sakkomenettelyn.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotetun 4 §:n muissa kohdissa kuin 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on selkeämmin kyse tietynlaisten tietojen ilmoittamisesta ja niiden sulkemisesta ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotetun 4 §:n 5 kohdassa sen sijaan on kyse yleisemmin rikosprosessia koskevasta sääntelystä ja sen suhteesta ilmoittajansuojelulakiin. Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että luontevampi paikka tällaiselle säännökselle on lain 3 §, joka koskee suhdetta muuhun lainsäädäntöön. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tätä perusteltuna ja ehdottaa, että 3 §:ään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan laki ei vaikuta esitutkintaa, syyteharkintaa eikä rikosasian käsittelyä tuomioistuimessa tai muussa menettelyssä koskevien säännösten soveltamiseen.

4 §. Poikkeukset soveltamisalasta. Lain 4 §:n 1 kohdan mukaan lakia ei sovelleta sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka sisältyy julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 18 §:n tai kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain (588/2004) 8 §:n nojalla turvallisuusluokiteltuun asiakirjaan.

Lakivaliokunta tuo työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa esille, että edellä mainitun 1 kohdan poikkeussäännöksen kytkeminen turvallisuusluokiteltuun asiakirjaan rajaa sen soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi hyvinkin salaisina pidettävät viranomaisten ja valtionjohdon keskustelut, joista ei välttämättä aina ole laadittu turvallisuusluokiteltua tai muutaakaan asiakirjaa, mikä ainakin teoriassa saattaa aiheuttaa salassapitoon liittyviä ongelmia, jos tällaisissa suullisissa keskusteluissa kuultuja tietoja ilmoitetaan kanavaan ja samalla vedotaan ehdotettuun vastuuvapauteen.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Edellä selostetun johdosta lakivaliokunta on ehdottanut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan harkittavaksi lisäyksen tekemistä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää lisäyksen tekemistä perusteltuna ja ehdottaa, että 1 kohdan loppuun tehdään seuraava lisäys: ”...tai tiedon ilmoittamiseen, joka asiakirjaan merkittynä olisi sisällöltään sellaista, että siihen olisi edellä mainittujen säännösten mukaan tehtävä turvallisuusluokkaa koskeva merkintä”.

Lisäksi valiokunta ehdottaa edellä 3 §:ään ehdotetun lisäyksen johdosta ehdotetun 5 kohdan poistamista sekä eräitä lakiteknisiiä muutoksia pykälään.

5 §. Henkilöllinen soveltamisala. Lakivaliokunta on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksen perusteluista ilmi käyvin tavoin pykälän 1 momentin 4 kohdassa on tarkoitus kattaa myös säätiöt. Tämä ei kuitenkaan käy ilmi itse pykälän sanamuodosta. Kansallisen lainsäädännön mukaan säätiöt eivät ole yhteisöjä. Edellä selostetun vuoksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa, että 1 momentin 4 kohtaan lisätään säätiöt.

2 luku. Ilmoittajan suojelun edellytykset

6 §. Ilmoittajan suojelun yleiset edellytykset. Esityksen perustelujen mukaan ilmoittajalla tulee olla asiaan liittyvien olosuhteiden ja hänen saatavillaan ilmoittamisajankohtana olevien tietojen perusteella objektiivisesti arvioituna perusteltu syy uskoa, että ilmoittamishetkellä rikkomista koskevat tiedot ovat paikkansapitäviä ja kuuluvat lain 2 §:n mukaiseen soveltamisalaan.

Lakivaliokunta katsoo työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että esityksen perusteluissa selostettu säännöksen tarkoitus siitä, että ilmoittamishetkellä oleva perusteltu syy liittyy myös rikkomista koskevan tiedon kuulumiseen lain soveltamisalaan, on syytä käydä selkeämmin ilmi myös säännöksen sanamuodosta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tätä perusteltuna ja ehdottaa, että asia lisätään pykälään.

7 §. Sisäisen ilmoittamisen ensisijaisuus. Valiokunta ehdottaa pykälään lakiteknistä muutosta.

3 luku. Sisäinen ilmoituskanava

10 §. Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus. Hallituksen esityksen 10 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten velvollisuutena on sisäisen ilmoituskanavan perustaminen niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä maakunnassa niiden organisaatioiden osalta, joissa on vähintään 50 työntekijää.

Julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (tietohallintolaki, HE 246/2010 vp) eduskuntakäsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta (PeVL 46/2010 vp) katsoi, että ei ole itsehallintolain mukaista säätää lailla, että Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten tulee soveltaa kyseistä lakia niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä maakunnassa. Perustuslakivaliokunnan mukaan valtakunnalla ei ollut mitään yleistä oikeutta ohjata maakunnan viranomaisten työmenetelmiä niiden huolehtiessa niille sopimusasetuksella siirretyistä tehtävistä. Perustuslakivaliokunta katsoi, että ehdotettu tietohallintolain säännös oli poistettava lakiehdotuksesta.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin edellä mainittuun perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että nyt ehdotetun ilmoittajansuojelulain 10 §:n 1 momentin 2 kohta on poistettava. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että maakunnan viranomaisten on joka tapauksessa sovellettava valtakunnan lainsäädäntöä niiden suorittaessa itsehallintolain 30 §:ssä tarkoitettuja hallintotehtäviä tai sopimusasetuksella sekä päinvastoin. Koska ei ole itsehallintolain mukaista säätää laintasoisesti (ilmoittajansuojelulaissa), että Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten tulee soveltaa kyseistä lakia niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä maakunnassa, ehdottaa valiokunta, että hallituksen esityksessä ehdotettu 1 momentin 2 kohta poistetaan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on myös tuotu esille, että 10 §:n 1 momenttiin tulee lisätä vakuutuskassat. Vakuutuskassat ovat yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, joihin ilmoittajansuojelulakia tulee soveltaa ilmoittajansuojeludirektiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Vakuutuskassoja säädellään 1.1.2022 voimaan tulleella vakuutuskassalalla (948/2021), joka kumosi aiemman vakuutuskassalain (1164/1992). Tässä yhteydessä vakuutuskassalain soveltamisala muuttui siten, että uutta vakuutuskassalakia sovelletaan vain sairaus-, hautaus- ja eroavustuskassoihin. Vakuutuskassat eivät saa harjoittaa eläkevakuutustoimintaa. Koska vakuutuskassat eivät harjoita eläkevakuutustoimintaa, ei 1 momentti ehdotetussa muodossa sovellu niihin. Edellä olevan perusteella valiokunta ehdottaa, että vakuutuskassat lisätään 1 momenttiin.

Lisäeläkesäätiöiden ja lisäeläkekassojen osalta nousi esiin, että toisin kuin muissa rahoituspalveluihin sovellettavissa Euroopan unionin säännöksissä ilmoittajansuojeludirektiivin liitteessä mainitussa IORP II direktiivissä ei säädetä sisäisestä ilmoituskanavasta eikä tällaista säädöstä ole myöskään lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa (947/2021). Tämän vuoksi ilmoittajansuojeludirektiivin 8 artiklan 4 kohdan mukaan 8 artiklan 3 kohdassa säädettyä 50 työntekijän raja-arvoa ei sovelleta oikeushenkilöihin, jotka kuuluvat liitteessä olevan I osan B kohdassa ja II osassa tarkoitettujen unionin säädösten soveltamisalaan. Koska ehdotetun ilmoittajansuojelulain 10 §:ää sovelletaan vain eläkelaitoksiin, joihin työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50, ei velvoite perustaa sisäinen ilmoituskanava koskisi lisäeläkelaitoksia, joissa on säännöllisesti vähemmän kuin 50 työsuhteessa olevaa henkilöä.

Edellä esitetyn johdosta valiokunta esittää, että pykälään lisätään 3 momentti seuraavasti: ”Edellä 1 momentista poiketen lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa (947/2021) tarkoitettujen lisäeläkelaitoksen on riippumatta lisäeläkelaitokseen työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä perustettava sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten. Mitä edellä säädetään lisäeläkelaitoksesta, sovelletaan myös eläkesäätiöön ja eläkekassaan, jossa on vapaaehtoista lisäeläkevakuutustoimintaa harjoittava osasto, riippumatta eläkesäätiöön tai eläkekassaan työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä.”

11 §. Sisäisen ilmoituskanavan ulkoistaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentissa olevan viittauksen teknistä korjausta 10 §:n 1 momenttiin tehtyjen muutosten takia.

12 §. Yhteiset sisäiset ilmoituskanavat ja resurssien jakaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä olevan viittauksen teknistä korjausta 10 §:n 1 momenttiin tehtyjen muutosten takia.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

15 §. Sisäistä ilmoituskanavaa koskevat vähimmäisvaatimukset. Hallituksen esityksessä pykälän 1 momentin mukaan sisäisessä ilmoituskanavassa on voitava ilmoittaa kirjallisesti ja suullisesti. Esityksen perustelujen ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena kuitenkin on, että ilmoittaa on voitava kirjallisesti tai suullisesti. Valiokunta ehdottaa tämän johdosta sanan ”ja” muuttamista muotoon ”tai”.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 4 momentissa oleva sana ”olisi” (”...organisaation olisi tiedotettava...”) korvataan sanalla ”on” (”...organisaation on tiedotettava...”) ja sana ”niihin” sanalla ”ilmoittamiseen”.

5 luku. Ilmoittajan suojele

24 §. Vapaus vastuusta. Lain 24 § sisältää säännökset vastuuvapaudesta. Pykälän 1 momentin mukaan ilmoittajaa, joka ilmoittaa tai julkistaa rikkomista koskevia tietoja lain mukaisesti, ei aseteta tietojen antamisen tai hankkimisen osalta vastuuseen sopimukseen, lakiin, asetukseen tai määräykseen perustuvaa tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomisesta. Edellytyksenä on lisäksi se, että tietojen ilmoittaminen tai julkistaminen on välttämätöntä lain soveltamisalaan kuuluvan rikkomisen paljastamiseksi.

Esityksen perustelujen mukaan pykälällä pannaan täytäntöön direktiivin 21 artiklan 2—4 ja 7 kohta. Lakivaliokunta tuo lausunnossaan esiin, että 24 §:n 1 momentin ehdotetussa sanamuodossa vastuusta vapauttava vaikutus on kuitenkin yhdistetty vain direktiivin 21(3) artiklaan. Lakivaliokunta tuo esiin, että on perusteltua katsoa, että myös direktiivin 21(7) artikla on nimenomaan vastuusta vapauttava peruste, joka koskee tietojen ilmoittamista ja julkistamista direktiivin sallimin tavoin. Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että pykälän 1 momentin sanamuotoa on syytä tarkistaa mainitsemalla siinä antamisen ja hankkimisen lisäksi ilmoittaminen ja julkistaminen.

Lakivaliokunta katsoo myös lausunnossaan, että 1 momentin sanamuoto jättää tulkinnanvaraa ja epäselvyyttä siitä, minkä ajankohdan mukaan ilmoituksen välttämättömyyttä arvioidaan. Pykälässä käytetty sanamuoto ”oli välttämätöntä” voi johtaa siihen, että välttämättömyysarvio voidaan tehdä vasta ilmoittamisen jälkeen. Tämä olisi ilmoittajien suojelun kannalta epäloogista suhteessa 6 §:ssä säädettyihin suojelun saamisen yleisiin edellytyksiin. Lain 6 §:n mukaan ilmoittajan suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan. Epäselvyyden poistamiseksi suhteessa suojelun yleisiin edellytyksiin lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että 24 §:n 1 momenttia on syytä täsmentää ilmaisuilla ”ilmoittamishetkellä” ja ”perusteltu syy uskoa”. Myös 1 momentin viimeisen virkkeen sana ”oli” on perusteltua muuttaa muotoon ”on”. Kyseinen muotoilu kuvaa paremmin sitä, että kysymys on ilmoittajan ilmoittamishetken käsityksestä ilmoittamisen merkityksestä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitettyjä lisäyksiä perusteltuina ja ehdottaa niiden lisäämistä 1 momenttiin.

25 §. Todistustaakka. Lain 25 § sisältää säännökset todistustaakasta. Pykälän mukaan käsiteltäessä tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kiellon rikkomista koskevaa asiaa, joka koskee ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitettulle henkilölle aiheutunutta haittaa, vireillepanijan on esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu. Tätä säännöstä ei sovelleta 36 §:ssä tarkoitettua rikosasiaa käsiteltäessä.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetaan säännöksen sisältöä. Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että sekä pykälästä että sen perusteluista ilmenee, että käännetty todistustaakka koskee vain vahingonkorvauksen perustetta, mutta ei esimerkiksi vahingon määrää. Pykälän toiseksi viimeinen lause selventää, että käännetty todistustaakka koskee nimenomaan kiellon rikkomista.

Lakivaliokunta kiinnittää lisäksi lausunnossaan huomiota siihen, että pykälän viimeisen virkkeen mukaan säännöstä ei sovelleta 36 §:ssä tarkoitettua rikosasiaa käsiteltäessä. Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että viittaus 36 §:ään on tarpeeton, koska 36 §:ssä tarkoitettussa rikosasiassa ei ole kysymys ilmoittajalle aiheutuneesta haitasta. Säännös ei siten muutenkaan tule sovellettavaksi tällaisen asian käsittelyyn. Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa, että 25 §:stä poistetaan viittaus 36 §:ään.

27 §. Vahingonkorvausvelan vanhentuminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lakitekniisiä muutoksia.

6 luku. Henkilötietojen käsittely ja salassapito

29 §. Henkilötietojen käsittely. Pykälän otsikko on ”Henkilötietojen käsittely”. Pykälän 2 momentin ensimmäinen virke koskee kuitenkin henkilötietojen käsittelyn sijaan ilmoitusten säilyttämistä, minkä johdosta valiokunta ehdottaa, että pykälän otsikkoa muutetaan siten, että se sisältää myös ilmoitusten säilyttämisen. Valiokunta toteaa samalla selkeyden vuoksi, että 2 momentilla täytäntöönpannaan omalta osaltaan direktiivin 18 artiklan 1 kohdan ilmoitusten säilyttämistä koskeva sääntely.

31 §. Rekisteröidyn oikeuksien rajoittaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 4 momenttiin lakitekniisiä muutoksia.

32 §. Salassapitovelvollisuus. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 ja 5 momenttiin teknisiä muutoksia.

33 §. Salassa pidettävien tietojen antaminen. Ilmoituskanavien kautta ilmoitettujen tietojen luottamuksellisuus on yksi direktiivin ja lain keskeisimmistä säännöksistä. Samalla on kuitenkin tärkeää, että ilmoituksen kohteena olevalla henkilöllä on riittävät mahdollisuudet puolustautua, jos häntä kohtaan harkitaan esimerkiksi työoikeudellisia toimenpiteitä, kuten irtisanomista tai varoitusta. Valiokunta toteaa pykälän 2 momentin 4 kohdan osalta, että työ- tai virkamiesoikeudellisen menettelyn käynnistämisen harkinta ei vielä oikeuta salassa pidettävien tietojen antamiseen. Tiedot voidaan luovuttaa, kun menettely ilmoituksen kohdetta vastaan on päätetty käynnistää.

Valiokunta toteaa lisäksi, että mainitusta kohdasta puuttuu luovutuksensaaja eli ilmoituksen kohde, jolle tiedot voidaan luovuttaa. Valiokunta ehdottaa tämän johdosta 2 momentin 4 kohdan muuttamista siten, että siihen lisätään luovutuksensaaja (ilmoituksen kohde).

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

7 luku. Seuraamukset

35 §. Hyvitystä koskeva vaatimus. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään toimivaltaiseksi viranomaiseksi käräjäoikeus, mikä vastaisi esityksen perusteluissa todettua, jossa viitataan siihen, että hyvityskanteen käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaisuus määräytyy oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaisesti.

36 §. Rangaistussäännökset. Lain 36 § sisältää rangaistussäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan 5 §:ssä tarkoitettu ilmoittaja, joka 2 §:n mukaisessa ilmoituksessa tahallaan ilmoittaa tai julkistaa vääriä tietoja, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta sakkoon.

Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan 1 momentin säännöksessä tarkoitettua väärän tiedon käsitteen ja teon vähäisyyden osalta seuraavaa: Käsitettä ”väriä tietoja” käytetään lain 36 §:n 1 momentin rangaistussäännöksen tunnusmerkistössä. Rikostunnusmerkistössä ilmaisulla tarkoitetaan totuudenvastaisten tietojen esittämistä. Tiedot voivat olla väriä myös silloin, jos ilmoitus esitystapansa tai tietojen pois jättämisen vuoksi muodostuu ilmeisen harhaanjohtavaksi ja tämän vuoksi jonkin tiedon suhteen totuudenvastaiseksi. Väriiden tietojen tulee koskea ilmoittajansuojelulain kannalta merkityksellisiä seikkoja. Jos väriät tiedot koskevat muita asioita, ne eivät toteuta tämän rangaistussäännöksen tunnusmerkkejä. Sanottu koskee ehdotetun rangaistussäännöksen tulkintaa. Ilmoittajansuojeludirektiivissä ja -laissa on ilmoittajansuojelujärjestelmän muissa yhteyksissä käytetty ilmoittamisessa esitettyjä tietoja ja niihin liittyviä subjektiivisia elementtejä koskevia ilmauksia, joita tulkitaan omissa yhteyksissään.

Rangaistussäännöksen tunnusmerkistöön sisältyä edellytys, jonka mukaan rangaistavuus edellyttää, että teko ei ollut vähäinen. Teko voi olla vähäinen sen tunnusmerkistön mukaiseen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen taikka tekijän suhtautumiseen ja syyllisyyteen liittyvistä syistä. Teon vähäisyysarvio voi näin liittyä esimerkiksi väriin tietoihin, niiden luonteeseen ja merkityksellisyteen ilmoituksessa. Rikos edellyttää tahallisuutta. Tahallisuutta arvioidaan sitä koskevien yleisten rikosoikeudellisten periaatteiden mukaan.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset syyteoikeudesta. Sen mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteen pantavaksi. Esityksen mukaan kyseessä on siten asianomistajarikos.

Mainitun 2 momentin osalta lakivaliokunta tuo lausunnossaan esiin, että ilmoittajansuojelujärjestelmän tarkoitus kiinnittyy nimenomaan rikkomusten ehkäisemiseen liittyvään julkiseen intressiin. On ajateltavissa, että väriä tietoja ei välttämättä aina ilmoiteta tai julkisteta tietyn yksityishenkilön kunnian loukkaamistarkoituksessa vaan kysymys voi olla esimerkiksi tiettyyn yhteisöön tai viranomaiseen laajemmin kohdistuvasta toiminnasta. Tällaisessa tilanteessa teolla välittömästi loukattua yksilöä eli asianomistajaa ei välttämättä ole yksilöitävissä. Edelleen lakivaliokunta tuo lausunnossaan esiin, että syyteoikeuteen liittyvät kysymykset ovat merkityksellisiä myös direktiivin 23(2) artiklassa tarkoitettua seuraamuksien EU-oikeuden tehokkaan täytäntöönpanon vaatimuksen näkökulmasta.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että vaikka ilmoittajansuojelujärjestelmän taustalla on paljolti julkinen intressi, ei tämä sellaisenaan merkitse sitä, että tämän järjestelmän väärinkäytön yhteydessä johonkuhun kohdistetun rikoksen tulisi olla virallisen syytteen alainen. Vääriä tietoja sisältävän ilmoituksen kohteella voi olla merkittäviä intressejä sen suhteen, siirtyykö tällaisen ilmaiserikoksen käsittely rikosprosessuaaliseen käsittelyyn vai ei. Jos teko täyttää ankarammin rangaistavan rikoksen edellytykset, sovelletaan 36 §:n sisältämän toissijaisuuslausekkeen mukaisesti tuota sääntelyä mukaan lukien tuota rikosta koskeva syyteoikeuden järjestelyä koskeva sääntely. Seuraamussääntelyn EU-oikeuden edellyttämään tehokkuuteen vaikuttavat puolestaan myös seuraamusjärjestelmän muut elementit ja kokonaisuus sekä niihin liittyvät osatekijät. Myös prosessikustannuksia koskevat näkökohdat on syytä ottaa huomioon.

Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotettu sääntely toteuttaa direktiivin vaatimukset. Lausunnossaan lakivaliokunta katsoo kuitenkin, että yleiseen etuun liittyville näkökohdille on tästä huolimatta perusteltua antaa syyteoikeusjärjestelyssä enemmän painoa säätämällä, että syytettä ei saa nostaa ”ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista”. Edellä mainitun johdosta työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momentin loppuun lisätään sanat ”...ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista”.

8 luku. Erinäiset säännökset

40 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentissa olevan viittauksen teknistä korjausta 10 §:n 1 momenttiin tehtyjen muutosten takia.

3. Laki valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälän uuden 3 momentin mukaan valtioneuvoston oikeuskanslerinvirasto toimii Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun lain 18 §:ssä säädettyinä keskitettynä ilmoituskanavana ja huolehtii sille mainitussa laissa säädettyistä muista tehtävistä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa, että uudesta 3 momentista poistetaan sen ensimmäinen sana ”valtioneuvoston”, kuten myös lakivaliokunta lausunnossaan ehdottaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 147/2022 vp sisältyvät 2. ja 4.—11. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 147/2022 vp sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on tehostaa Euroopan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaa säätämällä niiden henkilöiden suojelusta, jotka ilmoittavat tämän lain soveltamisalaan kuuluvista rikkomisista. Tällä lailla pannaan täytäntöön unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, jäljempänä *ilmoittajansuojeludirektiivi*.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojeludirektiivin liitteessä tarkoitetun Euroopan unionin lainsäädännön tai sen kansallisen täytäntöönpanolainsäädännön tai muun kansallisen lainsäädännön rikkomisista seuraavilla lainsäädännön aloilla:

- 1) julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
- 2) finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
- 3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
- 4) tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
- 5) liikenneturvallisuus;
- 6) ympäristönsuojelu;
- 7) säteily- ja ydinturvallisuus;
- 8) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

- 9) Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys;
  - 10) kuluttajansuoja;
  - 11) yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.
- Lakia sovelletaan 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tekoihin tai laiminlyönteihin:
- 1) jotka on säädetty rangaistavaksi;
  - 2) joista voi seurata rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus; taikka
  - 3) jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 9 kohdassa säädetään, lakia ei sovelleta rikkomiseen, joka koskee lääkelain (395/1987) 19 §:n 1 momenttia tai 68—73 §:ää, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 2—5 lukua, 14, 15 tai 17—20, 21, 21 a, 22 tai 23 §:ää taikka rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 9 §:n 2—4 momenttia, 10 §:ää, 11 §:n 2 momenttia, 12 §:n 2 momenttia tai 13—23 tai 32 §:ää.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, lakia sovelletaan sellaisten henkilöiden suojeluun, jotka ilmoittavat:

- 1) Euroopan unionin varainhoitoa tai menojen toteuttamista tai unionin tulojen taikka varojen keräämistä koskevan lainsäädännön tai määräysten rikkomisesta;
- 2) Euroopan unionin tai kansallisten avustusten tai valtiontukien myöntämistä, käyttämistä tai takaisinperintää koskevan lainsäädännön tai ehtojen rikkomisesta;
- 3) Euroopan unionin tai kansallisten kilpailusääntöjen rikkomisesta;
- 4) Euroopan unionin tai kansallisen yritysten ja yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön rikkomisesta taikka järjestelystä, jonka tarkoituksena on saada yritysten tai yhteisöjen verotusta koskevan lainsäädännön tavoitteen tai tarkoituksen vastaista veroetua; tai
- 5) muun kuin 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetun Euroopan unionin tai kansallisen kuluttajan suojaamiseksi säädetyn lainsäädännön rikkomisesta.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tällä lailla ei rajoiteta muuhun kansalliseen tai Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvaa ilmoittajan suojelua.

Jos muuhun lakiin tai asetukseen, jolla on täytäntöönpantu tai joka täydentää ilmoittajan-suojeludirektiivin liitteen II osassa mainittua unionin lainsäädäntöä, sisältyy erityisiä säännöksiä sisäisten tai viranomaisten ylläpitämien ilmoituskanavien perustamisesta, ilmoittamisesta ja ilmoituksen perusteella toteutettavista toimenpiteistä, jotka poikkeavat tässä laissa säädetystä, sovelletaan kyseisiä säännöksiä tämän lain asemesta. Tällä lailla täydennetään edellä tarkoitettua ilmoituskanavia koskevaa sääntelyä ja tämän lain säännöksiä sovelletaan siltä osin kuin asiasta ei ole erikseen muualla säädetty.

Tämä laki ei vaikuta esitutkintaa, syyteharkintaa tai oikeudenkäyntiä rikosasiassa koskevien säännösten soveltamiseen.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

4 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tätä lakia ei sovelleta:

1) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka sisältyy julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 18 §:n tai kansainvälisistä tietoturvaluokituksista annetun lain (588/2004) 8 §:n nojalla turvallisuusluokiteltuun asiakirjaan tai tiedon ilmoittamiseen, joka asiakirjaan merkittynä olisi sisällöltään sellaista, että siihen olisi edellä mainittujen säännösten mukaan tehtävä turvallisuusluokkaa koskeva merkintä;

2) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka kuuluu terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tai yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetyn terveydenhoitohenkilöstön vaitiolovelvollisuuden taikka oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 17 §:ssä, asianajajista annetun lain (496/1958) 5 c §:ssä tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 8 §:n 1 momentin 4 tai 5 kohdassa säädetyn salassapitovelvollisuuden piiriin;

3) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen puolustus- ja turvallisuushankinnoista, joihin sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 346 artiklaa;

4) sellaiseen rikkomista koskevan tiedon ilmoittamiseen, joka koskee tuomioistuimen päätöksenteon luottamuksellisuutta, jos siitä on erikseen säädetty oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) tai oikeudenkäynnin julkisuudesta hallinto- tuomioistuimissa annetussa laissa (381/2007);

~~5) esitutkintaan, syyteharkintaan tai rikosasian käsittelyyn tuomioistuinmenettelyssä;~~

5) tapauksiin, joissa henkilö on antanut tietoon perustuvan suostumuksensa siihen, että hänet määritellään tietolähteeksi tai rekisteröidään sellaiseksi lainvalvontaviranomaisten ylläpitämissä tietokannoissa poliisilain (872/2011) 5 luvun 40 §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019) 36 §:n, rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 36 §:n, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 45 §:n, rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 3 luvun 39 §:n, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 11 tai 30 §:n taikka sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) mukaisesti.

5 §

Henkilöllinen soveltamisala

Tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja työssään tai sen yhteydessä ollessaan seuraavassa asemassa:

- 1) työ- tai virkasuhde;
- 2) itsenäinen ammatinharjoittaja;
- 3) osakkeenomistaja;
- 4) yhteisön tai säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai toimitusjohtaja;
- 5) vapaaehtoistyöntekijä; tai
- 6) harjoittelija.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös ilmoittajaan, joka on saanut rikkomista koskevia tietoja 1 momentissa tarkoitettua työtä edeltäneiden neuvottelujen aikana tai sittemmin päättyneen työnsä aikana.

Suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettussa asemassa olevaan ilmoittajaan, joka on:

1) ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon nimettömästi, jos hänet tunnustetaan myöhemmin;

2) liikesalaisuuslain (595/2018) 5 §:n mukaisesti yleisen edun suojaamiseksi ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon yhteydessä liikesalaisuuden.

Lisäksi suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan:

1) henkilöön, joka avustaa ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä ja joka on työnsä vuoksi sellaisessa asemassa, että hän voi ilmoituksen johdosta joutua vastatoimien kohteeksi;

2) kolmanteen henkilöön, jolla on yhteyksiä ilmoittajaan ja joka voi työnsä vuoksi joutua vastatoimien kohteeksi;

3) oikeushenkilöön, joka on ilmoittajan omistuksessa tai jossa ilmoittaja työskentelee tai johon ilmoittaja on muulla tavoin yhteydessä työnsä vuoksi ja joka edellä mainitun asemansa vuoksi voi joutua vastatoimien kohteeksi.

2 luku

Ilmoittajan suojelun edellytykset

6 §

Ilmoittajan suojelun yleiset edellytykset

Tässä laissa säädetyn suojelun yleisenä edellytyksenä on, että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista ~~koskevan tiedon paikkansapitävyyteen ilmoittamishetkellä~~koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan.

7 §

Sisäisen ilmoittamisen ensisijaisuus

Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoitus organisaation toiminnassa havaitusta rikkomisesta tehdään ensisijaisesti kyseisen organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan, jollei ilmoittamisesta suoraan 2 §:ssä tarkoitettun lainsäädännön tai määräysten valvonnasta vastaavan viranomaisen (*toimivaltainen viranomainen*) ilmoituskanavaan ole erikseen muualla säädetty.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

8 §

Viranomaiselle ilmoittaminen

Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen tekevään ilmoittajaan sovelletaan tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä, jos:

1) organisaatiossa ei ole sisäistä ilmoituskanavaa tai ilmoittajalle ei ole annettu mahdollisuutta ilmoittaa sisäisen ilmoituskanavan kautta;

2) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, ettei sisäisen ilmoituksen perusteella ole ryhdytty 16 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä määräajassa;

3) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että rikkomiseen ei voida puuttua tehokkaasti sisäisen ilmoituksen perusteella; tai

4) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että hän on vaarassa joutua ilmoittamisen johdosta vastatoimien kohteeksi.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka ilmoittaa rikkomisesta suoraan toimivaltaiselle Euroopan unionin toimielimelle tai laitokselle.

9 §

Julkistaminen

Ilmoittajaan, joka julkistaa rikkomista koskevan tiedon, sovelletaan tässä laissa säädettyjä suojelua koskevia säännöksiä, jos:

1) ilmoittaja on tehnyt ilmoituksen 8 §:n mukaisesti oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle ja ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, ettei toimivaltainen viranomainen ole ryhtynyt selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta 20 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyssä määräajassa;

2) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että rikkominen voi aiheuttaa yleiseen etuun kohdistuvan välittömän ja ilmeisen vaaran;

3) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että viranomaiselle ilmoittaminen voi aiheuttaa vaaran vastatoimien kohteeksi joutumisesta; tai

4) ilmoittajalla on perusteltu syy uskoa, että toimivaltainen viranomainen on osallisena rikkomisessa tai on muutoin todennäköistä, että toimivaltainen viranomainen ei puutu rikkomiseen tehokkaasti asiaan liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

3 luku

Sisäinen ilmoituskanava

10 §

Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus

Seuraavien organisaatioiden, joihin työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50, on perustettava sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten:

1) lailla tai valtioneuvoston asetuksella perustetut valtion hallintoviranomaiset sekä muut valtion virastot ja laitokset, valtioneuvoston kanslia, ministeriöt, eduskunnan kanslia ja eduskunnan yhteydessä tai valvonnassa toimivat virastot ja laitokset, tasavallan presidentin kanslia, tuomioistuimet, valtion liikelaitokset ja itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset;

~~2) Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä maakunnassa;~~

2) hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät;
3) kunnat, kuntayhtymät, liikelaitoskuntayhtymät ja kunnalliset liikelaitokset;
4) seurakunnat ja seurakuntayhtymät, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja kirkollishallitus;
5) kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4—6 kohdassa tarkoitetut yhteisöt;

sekä

6) säätiölaissa (487/2015) tarkoitetut säätiöt, eläkelaitokset, vakuutuskassat ja työttömyyskassat.

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation on annettava siihen työ- tai virkasuhteessa oleville henkilöille mahdollisuus tehdä ilmoitus sisäisen ilmoituskanavan kautta. Organisaatio voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta.

Edellä 1 momentista poiketen lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa (947/2021) tarkoitetun lisäeläkelaitoksen on riippumatta lisäeläkelaitokseen työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä perustettava sisäinen ilmoituskanava rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja ilmoituksen perusteella toteutettavia toimenpiteitä varten. Mitä edellä säädetään lisäeläkelaitoksesta, sovelletaan myös eläkesäätiöön ja eläkekassaan, jossa on vapaaehtoista lisäeläkevakuutustoimintaa harjoittava osasto, riippumatta eläkesäätiöön tai eläkekassaan työsuhteessa säännöllisesti olevien henkilöiden määrästä.

11 §

Sisäisen ilmoituskanavan ulkoistaminen

Organisaatio voi antaa sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Organisaatio vastaa tässä laissa säädettyjen velvollisuuksien toteutumisesta myös siinä tapauksessa, että se on antanut sisäisen ilmoituskanavan järjestämisen ulkopuolisen tahon hoidettavaksi.

Edellä 10 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun organisaation lukuun ulkoistamista koskevan sopimuksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan palvelujen tuottajan palveluksessa olevaan hen-

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

kilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

12 §

Yhteiset sisäiset ilmoituskanavat ja resurssien jakaminen

Seuraavilla organisaatioilla voi olla yhteinen sisäinen ilmoituskanava:

- 1) 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut organisaatiot, joilla on kiinteä hallinnollinen ja toiminnallinen yhteys;
- 2) hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät;
- 3) kunnat, kuntayhtymät, liikelaitoskuntayhtymät ja kunnalliset liikelaitokset;
- 4) seurakunnat ja seurakuntayhtymät, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja kirkollishallitus;
- 5) samaan konserniin, talletuspankkien yhteenliittymään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvat yhtiöt;
- 6) Innovaatorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland -osakeyhtiö.

Edellä 10 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut organisaatiot, joiden palveluksessa on enintään 249 henkilöä, voivat jakaa ilmoitusten vastaanottamiseen, paikkansa pitävyyden selvittämiseen tai toteutettaviin tutkimuksiin osoitettuja resursseja keskenään. Resurssien jakamisesta huolimatta kullakin resurssien jakamiseen osallistuvalla organisaatiolla on 16 §:n mukainen velvollisuus antaa palautetta ja tarvittaessa puuttua ilmoitettuun rikkomiseen sekä 32 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus.

13 §

Vapaaehtoiset sisäiset ilmoituskanavat

Jos muu kuin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu organisaatio perustaa sisäisen ilmoituskanavan tämän lain soveltamisalaan kuuluvien rikkomisten ilmoittamista varten, vapaaehtoiseen sisäiseen ilmoituskanavaan, sisäiseen ilmoittamiseen ja ilmoittajan suojeluun sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään.

14 §

Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation tai 11 §:ssä tarkoitetun palveluntuottajan on nimettävä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt, joiden on voitava hoitaa tehtävänsä puolueettomasti ja riippumattomasti. Lisäksi organisaatio tai palveluntuottaja voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita.

Ilmoituksia saavat käsitellä vain organisaation tähän tehtävään nimeämät henkilöt.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

15 §

Sisäistä ilmoituskanavaa koskevat vähimmäisvaatimukset

Sisäisessä ilmoituskanavassa on voitava ilmoittaa kirjallisesti **tai** suullisesti.

Ilmoituskanavan perustaneen organisaation on toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

Jos suullinen ilmoittaminen on mahdollista, se on voitava tehdä puhelimitse tai muun ääniviestijärjestelmän kautta ja ilmoittajan pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Sisäisen ilmoituskanavan perustaneen organisaation **on** tiedotettava ilmoittamisesta sisäiseen ilmoituskanavaan ja oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan, **ilmoittamiseen** liittyvistä menettelyistä ja ilmoittajan suojelun edellytyksistä. Tiedot on esitettävä selkeässä muodossa ja siten, että ne ovat helposti ilmoittajien saatavilla.

Salassapidosta sisäisessä ilmoituskanavassa säädetään 32 §:ssä.

16 §

Ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittäminen ja tiedonanto toimenpiteistä

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi.

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on annettava ilmoittajalle kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta tieto siitä, mitä toimenpiteitä ilmoituksen perusteella toteutetaan. Jos vastaanottoilmoitusta ei ole toimitettu, toimenpiteistä on kerrottava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoituksen vastaanottoilmoitusta koskeva seitsemän päivän määräaika on päättynyt.

17 §

Nimetön ilmoittaminen

Organisaatio voi päättää ottaa sisäisessä ilmoituskanavassa vastaan myös nimettömiä ilmoituksia. Nimettömien ilmoitusten perusteella ei tarvitse toimittaa vastaanottoilmoitusta tai toteuttaa 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

4 luku

Ilmoittaminen oikeuskanslerinvirastolle ja toimivaltaiset viranomaiset

18 §

Keskitetty oikeuskanslerinviraston ilmoituskanava

Ilmoittajan on 8 §:ssä mainittujen edellytysten täytyessä tehtävä viranomaiselle tarkoitettu ilmoitus 2 §:ssä tarkoitettua rikkomisesta keskitettyyn ilmoituskanavaan, jollei ilmoittamisesta suoraan toimivaltaisen viranomaisen ilmoituskanavaan ole erikseen säädetty.

Keskitetyn ilmoituskanavan toiminnasta vastaa oikeuskanslerinvirasto. Oikeuskanslerinviraston on siirrettävä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä varten. Jos toimivaltaista viranomaista ei 2 §:n 4 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa ole, ilmoitus on siirrettävä toimivaltaiselle ministeriölle. Siirto on tehtävä kiireellisesti, jos on kyse terveyttä tai turvallisuutta välittömästi ja vakavasti vaarantavasta rikkomisesta.

Oikeuskanslerinviraston on tiedotettava keskitettyyn ilmoituskanavaan ilmoittamisesta, toimivaltaisista viranomaisista ja annettava niihin liittyen neuvontaa.

19 §

Keskitettyä ilmoituskanavaa koskevat vähimmäisvaatimukset

Oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ilmoituskanavaan on voitava ilmoittaa kirjallisesti ja suullisesti. Ilmoittajan pyynnöstä suullinen ilmoittaminen on järjestettävä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Oikeuskanslerinviraston on toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus viipymättä ja viimeistään seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Vastaanottoilmoitus voidaan jättää toimittamatta ilmoittajan pyynnöstä tai, jos sen antaminen vaarantaisi ilmoittajan henkilöllisyyden suojan.

Oikeuskanslerinviraston tulee nimetä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituksia saavat käsitellä vain nimetyt henkilöt.

Keskitettyssä ilmoituskanavassa ei oteta vastaan nimettömiä ilmoituksia.

20 §

Ilmoitusten käsittely toimivaltaisissa viranomaisissa

Toimivaltaisten viranomaisten tulee nimetä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituksia saavat käsitellä vain nimetyt henkilöt.

Ilmoitusten käsittelystä vastaavien henkilöiden on:

1) ryhdyttävä ilmoituksen johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi ja tarvittaessa rikkomiseen puuttumiseksi;

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

2) annettava ilmoittajalle tieto ilmoituksen perusteella toteutetuista toimenpiteistä kolmen tai perustelluista syistä enintään kuuden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta toimivaltaisessa viranomaisessa;

3) annettava ilmoittajalle tieto ilmoituksen perusteella aloitetun selvityksen lopullisesta tuloksesta.

Lisäksi toimivaltainen viranomainen voi nimetä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tarvittavia asiantuntijoita.

Jos ilmoituksia vastaanotetaan paljon, toimivaltainen viranomainen voi asettaa etusijalle niiden ilmoitusten käsittelyn, jotka koskevat tämän lain soveltamisalaan kuuluvia vakavia rikkomisia. Ilmoittajalle on kuitenkin aina kerrottava ilmoituksen perusteella toteutetuista toimenpiteistä 2 momentin 2 kohdassa säädettyssä määräajassa.

21 §

Ilmoituksen käsittelyn lopettaminen

Toimivaltainen viranomainen voi tehdä päätöksen asian käsittelyn lopettamisesta, jos:

1) ilmoitus koskee rikkomista, joka on ilmeisen vähäinen eikä edellytä asian paikkansa pitävyyden selvittämistä; tai

2) kyse on toistuvista ilmoituksista, jotka eivät sisällä rikkomista koskevaa merkittävää uutta tietoa verrattuna aikaisempaan ilmoitukseen, joka on jo asianmukaisesti käsitelty.

Päätös käsittelyn lopettamisesta ei vaikuta tässä laissa tarkoitettuun ilmoittajan suojeluun. Ilmoittajalla ei ole valitusoikeutta päätöksestä.

22 §

Toimivaltaisen viranomaisen vastaanottamat ilmoitukset

Jos toimivaltainen viranomainen vastaanottaa tässä laissa tarkoitettun ilmoituksen, sen on ilmoitettava ilmoituksen vastaanottamisesta viipymättä oikeuskanslerinvirastolle ja toimitettava ilmoittajalle vastaanottoilmoitus seitsemän päivän kuluessa.

5 luku

Ilmoittajan suojelu

23 §

Vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kieltö

Ilmoittajan työnantaja tai muu organisaatio, jonka johdon ja valvonnan alaisena, jonka hyväksii ilmoittaja tekee työtä tai johon ilmoittaja on työnsä vuoksi muutoin yhteydessä, ei saa kohdistaa ilmoittajaan tai muuhun 5 §:ssä tarkoitettuun henkilöön vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen vuoksi. Kiellettyä on myös menettely, jonka tarkoituksena on rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisen tai julkistamisen estäminen.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Työnantajan tai tämän edustajan menettelyä tai päätöstä on pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos työ- tai virkasuhteessa olevan henkilön palvelussuhteen ehtoja heikennetään tai hänen palvelussuhteensa päätetään, henkilö lomautetaan, häntä muutoin kohdellaan epäedullisesti tai häneen kohdistetaan muita kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon tai osallistunut ilmoittamansa rikkomista koskevan asian selvittämiseen.

Tavaroiden tai palvelujen tarjoajan menettelyä on elinkeinotoiminnassa pidettävä kiellettynä vastatoimena, jos ilmoittajalta tai muulta 5 §:ssä tarkoitetulta henkilöltä evätään tavaroiden tai palveluiden toimittaminen, hänen sopimussuhteensa päätetään ennenaikaisesti tai häneen muutoin kohdistetaan kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on ilmoittanut tai julkistanut rikkomista koskevan tiedon taikka osallistunut ilmoittamansa rikkomista koskevan asian selvittämiseen.

Jos ilmoittaja on osakkeenomistaja tai yhteisön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen, 1 momentissa säädettyä kieltoa sovelletaan siihen yhteisöön, jossa ilmoittajalla on osakeomistus tai jonka toimielimeen hän kuuluu.

24 §

Vapaus vastuusta

Ilmoittajaa, joka ilmoittaa tai julkistaa rikkomista koskevia tietoja tämän lain mukaisesti, ei aseteta tietojen antamisen, hankkimisen, ilmoittamisen tai julkistamisen osalta vastuuseen sopimukseen, lakiin, asetukseen tai määräykseen perustuvaa tietojen ilmaisemista koskevan rajoituksen rikkomisesta. Edellytyksenä on lisäksi se, että ilmoittajalla oli ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että tietojen ilmoittaminen tai julkistaminen on välttämätöntä tämän lain soveltamisalaan kuuluvan rikkomisen paljastamiseksi.

Mitä 1 momentissa säädetään ei sovelleta, jos tiedon hankkiminen tai saaminen on säädetty rangaistavaksi.

25 §

Todistustaakka

Käsiteltäessä tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa vastatoimien ja ilmoittamisen esittämisen kiellon rikkomista koskevaa asiaa, joka koskee ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle aiheutunutta haittaa, vireillepanijan on esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu. Tätä säännöstä ei sovelleta ~~36 §:ssä tarkoitettua~~ rikosasiaa käsiteltäessä.

26 §

Vahingonkorvaus

Sen, joka rikkoo tahallisesti 23 §:n 1 momentissa säädettyä vastatoimien ja ilmoittamisen esittämisen kieltoa, on korvattava ilmoittajalle tai muulle 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Tahallisesti vääriä tietoja ilmoittaneen tai julkistaneen ilmoittajan on korvattava ilmoituksen kohteelle siten aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavaan korvaukseen sovelletaan työsopimuslain (55/2001) 12 luvun 2 §:ää tai erityisopimuslain (756/2011) 12 luvun 2 §:ää.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, virkasuhteen lainvastaisesta päättämisestä maksettavan ansionmenetyksen korvaamiseen sovelletaan valtion virkamieslain (750/1994) 55 a §:ää, eduskunnan virkamiehistä annetun lain (1197/2003) 68 a §:ää, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain (100/2012) 72 §:ää, kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 45 §:ää tai kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 61 §:ää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun vahingon aiheuttajan korvausvastuun sovitteluun ja korvausvastuun jakautumiseen kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken sovelletaan vahingonkorvauslain 2 ja 6 lukua.

Tämän lain säännökset eivät rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta vaatia korvausta vahingonkorvauslain tai muun lain nojalla taikka sopimussuhteen perusteella.

27 §

Vahingonkorvausvelan vanhentuminen

Edellä 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu korvausvelka vanhentuu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt saada tietää vastatoimien ja ilmoittamisen estämisen kiellon vastaisesta menettelystä.

Työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavan korvauksen vanhentumiseen ja kanneaikaan sovelletaan 1 momentista poiketen työsopimuslain (~~55/2001~~) 13 luvun 9 §:ää tai erityisopimuslain (~~756/2011~~) 13 luvun 11 §:ää.

Edellä 26 §:n 2 momentissa tarkoitettu korvausvelka vanhentuu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää tahallisesta väärin tietojen ilmoittamisesta tai julkistamisesta.

Edellä 26 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun vahingonkorvauksen vanhentuminen on kuitenkin katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut vahinkoon johtaneesta tapahtumasta.

28 §

Lain säännösten pakottavuus

Sopimus, jolla vähennetään ilmoittajalle tai ilmoituksen kohteelle tämän lain mukaan tulevia oikeuksia ja oikeussuojakeinoja, on mitätön.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

6 luku

Henkilötietojen käsittely ja salassapito

29 §

Henkilötietojen käsittely ja ilmoitusten säilyttäminen

Ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilötietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka organisaatio on 14 §:n 1 momentissa, 19 §:n 3 momentissa ja 20 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla nimennyt.

Organisaation on poistettava ilmoituskanavien kautta tulevat tiedot viiden vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta, jollei niiden säilyttäminen ole välttämätöntä tässä tai muussa laissa säädettyjen oikeuksien tai velvoitteiden toteuttamista varten taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Henkilötiedot, joilla ei selvästi ole merkitystä ilmoituksen käsittelyn kannalta, on poistettava ilman aiheetonta viivytystä.

30 §

Erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittely

Rekisterinpitäjä saa käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin ja rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä tietoja vain, jos käsittely on 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen kannalta välttämätöntä.

31 §

Rekisteröidyn oikeuksien rajoittaminen

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn.

Tietosuojasetuksen 15 artiklassa säädettyä rekisteröidyn oikeutta tutustua tietoihin voidaan rajoittaa tämän lain nojalla ilmoitettujen henkilötietojen osalta, jos se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämisen turvaamiseksi tai ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamiseksi.

Jos vain osa rekisteröityä koskevista tiedoista on sellaisia, että ne 2 momentin mukaan jäävät tietosuojasetuksen 15 artiklassa tarkoitetun oikeuden ulkopuolelle, rekisteröidyllä on oikeus saada tietää muut häntä koskevat tiedot.

Rekisteröidyllä on oikeus saada tietoonsa 2 momentin nojalla tehdyn rajoituksen syyt ja pyytää tietojen antamista tietosuojavaltuutetulle tietosuojalain (1050/2018) 34 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

32 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tämän lain mukaisia ilmoituksia käsitellessään, ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä avustessaan tai ilmoittajalle oikeudellista neuvontaa antaessaan on saanut tiedon ilmoittajan tai ilmoituksen kohteen henkilöllisyydestä tai muusta sellaisesta tiedosta, josta henkilöllisyys voidaan päätellä suoraan tai epäsuorasti, on velvollinen pitämään tiedon salassa. Salassa pidettävää tietoa ei saa oikeudettomasti ilmaista ilman sen henkilön nimenomaista suostumusta, jonka suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Jos ilmoitus vastaanotetaan muun kuin tässä laissa tarkoitettun ilmoituskanavan kautta tai jos sen vastaanottaa muu kuin ilmoitusten käsittelystä vastaava henkilö, ilmoituksen vastaanottajan tulee pitää salassa tiedot, jotka voivat paljastaa ilmoittajan tai ilmoituksen kohteen henkilöllisyyden. Ilmoituksen vastaanottajan tulee toimittaa ilmoitus alkuperäisessä muodossaan viipymättä ilmoitusten käsittelystä vastaavalle henkilölle.

Oikeuskanslerinvirasto ja toimivaltainen viranomainen sekä ilmoittajaa ilmoittamismenettelyssä avustava tai ilmoittajalle oikeudellista neuvontaa antava henkilö, joka on saanut tiedon ilmoituksen kohteen henkilöllisyydestä tai muusta sellaisesta tiedosta, josta henkilöllisyys voidaan päätellä suoraan tai epäsuorasti, on velvollinen pitämään tiedon salassa.

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatuihin ja laadittuihin viranomaisten asiakirjoihin ja tietoihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ilmoitusta sekä ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkisuudesta rikosprosessissa säädetään esitutkintalaissa (805/2011), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa sekä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007).

33 §

Salassa pidettävien tietojen antaminen

Ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa 32 §:n 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tiedon ilmoittajan ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä ja henkilöllisyyden suoraan tai epäsuorasti ilmaisevat muut tiedot ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi nimetylle henkilölle, jos tiedon antaminen on välttämätöntä ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi.

Lisäksi ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö saa antaa tiedon ilmoittajan, ilmoituksen kohteen ja muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä ja henkilöllisyyden suoraan tai epäsuorasti ilmaisevat muut tiedot salassapitosäännösten estämättä, jos tiedon antaminen on tarpeen:

- 1) toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämistä varten;
- 2) esitutkintaviranomaisille rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharjintaan saattamista varten;
- 3) syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamista varten;

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

4) ilmoituksen kohteelle oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tuomioistuimessa tapahtuvassa käsittelyssä tai tuomioistuimen ulkopuolisessa oikeudellisessa tai hallinnollisessa menettelyssä.

Asianosaisen oikeudesta saada salassa pidettävä tieto säädetään muualla laissa erikseen.

Ilmoituksen kohteella on oikeus ilmaista ilmoittajan henkilöllisyys ja saada viranomaiselta tieto ilmoittajan henkilöllisyydestä, jos se on tarpeen oikeudellisen vaatimuksen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi oikeudellisessa menettelyssä.

Ilmoituksen käsittelystä vastaavan henkilön on ilmoitettava ilmoittajalle etukäteen hänen henkilöllisyytensä ilmaisemisesta, jollei tällainen tieto vaaranna asiaan liittyvää ilmoituksen paikansa pitävyyden selvittämistä, esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä. Toimivaltaisen viranomaisen on lisäksi annettava ilmoittajalle kirjallinen selvitys salassa pidettävien tietojen ilmaisemisen syistä.

7 luku

Seuraamukset

34 §

Hyvitys

Vastatoimien kohteeksi joutuneella ilmoittajalla tai muulla 5 §:ssä tarkoitettulla luonnollisella henkilöllä on oikeus saada vastatoimen aiheuttamasta loukkauksesta hyvitystä 23 §:ssä tarkoitetulta työnantajalta tai muulta organisaatiolta, joka on 23 §:n 1 momentin vastaisesti kohdistanut häneen vastatoimia. Lisäksi hyvitykseen on oikeus 5 §:ssä tarkoitettulla luonnollisella henkilöllä, johon on kohdistettu menettely, jonka tarkoituksena on ilmoittamisen estäminen.

Hyvityksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa teon vakavuuteen ja siitä aiheutuneeseen haittaan. Teon vakavuutta arvioidaan ottamalla huomioon teon laatu, laajuus ja kesto.

Hyvitystä voidaan kohtuullistaa tai se voidaan jättää määräämättä, jos hyvitys muodostuisi kohtuuttomaksi ottaen erityisesti huomioon kieltoa rikkoneen pyrkimykset estää tai poistaa menettelyn vaikutukset ja kiellon rikkojan taloudellinen asema.

Hyvityksen saaminen ei estä saamasta vahingonkorvausta tämän lain, vahingonkorvauslain tai muun lain mukaan taikka sopimussuhteen perusteella.

Hyvitystä määrättäessä on otettava huomioon mahdollinen samasta teosta tämän tai muun lain nojalla henkilöön kohdistuvan loukkauksen vuoksi tuomittu tai maksettavaksi määrätty korvaus tai hyvitys.

35 §

Hyvitystä koskeva vaatimus

Hyvitystä on vaadittava **käräjäoikeudessa** kolmen vuoden kuluessa 23 §:ssä tarkoitettusta:

- 1) ilmoittamisen estämisestä; tai
- 2) vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

36 §

Rangaistussäännökset

Edellä 5 §:ssä tarkoitettu ilmoittaja, joka 2 §:n mukaisessa ilmoituksessa tahallaan ilmoittaa tai julkistaa vääriä tietoja, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta* sakkoon.

Syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi **taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.**

Rangaistus tämän lain 32 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Rangaistus väärästä ilmiannosta säädetään rikoslain 15 luvun 6 §:ssä, rangaistus yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä rikoslain 24 luvun 8 §:ssä, rangaistus törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä rikoslain 24 luvun 8 a §:ssä, rangaistus kunnianloukkauksesta rikoslain 24 luvun 9 §:ssä ja rangaistus törkeästä kunnianloukkauksesta rikoslain 24 luvun 10 §:ssä.

Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 §:ssä ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta 4 §:ssä. Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä.

8 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Vastaanotetun ilmoituksen kirjaaminen ja suullisen ilmoituksen dokumentointi

Vastaanotetut ilmoitukset on merkittävä asianhallintarekisteriin tai muulla tavalla rekisteröitävä.

Jos ilmoitus tehdään henkilökohtaisessa tapaamisessa, on tapaamisesta laadittava pöytäkirja. Ilmoittajalle on varattava mahdollisuus tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirja.

Suullinen ilmoitus voidaan tallentaa ilmoittajan suostumuksella.

38 §

Raportointi

Toimivaltaisten viranomaisten on ilmoitettava vuosittain oikeuskanslerinvirastolle ilmoitusten perusteella tehdyt ratkaisut ja rikkomisten perusteella takaisin perittyjen varojen määrä sekä arvio rikkomisten aiheuttamasta taloudellisen vahingon määrästä.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Mitä 1 momentissa säädetään raportointivelvoitteesta oikeuskanslerinvirastolle, sovelletaan myös viranomaisiin, joille on tehty ilmoitus suoraan tämän lain 2 §:n soveltamisalaan kuuluvasta rikkomisesta.

Oikeuskanslerinviraston on pidettävä kirjaa vuosittain vastaanotettujen ilmoitusten lukumäärästä ja raportoitava ilmoitusten lukumäärä sekä 1 momentissa tarkoitettut tiedot Euroopan komissiolle.

39 §

Menettelyjen tarkastelu keskitetyssä ilmoituskanavassa ja toimivaltaisessa viranomaisessa

Oikeuskanslerinviraston on tarkastettava vähintään kolmen vuoden välein ilmoitusten vastaanottamista ja siirtämistä koskevien menettelyjen toimivuutta 18 §:ssä tarkoitettussa keskitetyssä oikeuskanslerinviraston ilmoituskanavassa.

Toimivaltaisten viranomaisten on tarkastettava vähintään kolmen vuoden välein 18 §:ssä tarkoitettua keskitetystä oikeuskanslerinviraston ilmoituskanavasta siirrettävien ilmoitusten vastaanottamista, ilmoitusten paikkansa pitävyyden selvittämistä ja ilmoitusten perusteella toteutettavien toimenpiteidensä toimivuutta.

40 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Niissä 10 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa organisaatioissa, joissa on säännöllisesti enintään 249 työntekijää, sisäinen ilmoituskanava on otettava käyttöön kuitenkin viimeistään 17 päivänä joulukuuta 2023.

Jos 13 §:ssä tarkoitettulla organisaatiolla, jonka palveluksessa on säännöllisesti alle 50 työntekijää, on käytössä ennen lain voimaantuloa vapaaehtoinen sisäinen ilmoituskanava, jossa on tarkoitus vastaanottaa tässä laissa tarkoitettuja ilmoituksia, tällaisen sisäisen ilmoituskanavan tulee täyttää tässä laissa säädetyt vaatimukset viimeistään 17 päivänä joulukuuta 2023.

Hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien on otettava käyttöön sisäinen ilmoituskanava kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

2.

Laki

liikesalaisuuslain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään liikesalaisuuslain (595/2018) 5 §:ään uusi 2 momentti
seuraavasti:

5 §

Väärinkäytöksen paljastaminen ja sananvapauden käyttäminen

Ilmoittajan suojelusta säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomista ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 722/2011, uusi 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

1 §

Soveltamisala

~~Valtioneuvoston~~ Oikeuskanslerinvirasto toimii Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun lain (/) 18 §:ssä säädettyinä keskitettynä ilmoituskanavana ja huolehtii sille mainitussa laissa säädetyistä muista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

4.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 7 luvun 8 §:ään uusi 5 momentti ja 9 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

7 luku

Valvonta

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Menettelytavoista rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa (/).

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ylläpitämistä järjestelmistä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi säädetään lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

5.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 7 luvun 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 394/2019, seuraavasti:

7 luku

Hallinto- ja ohjausjärjestelmät

6 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Luottolaitoksella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla luottolaitoksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa luottolaitoksen sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja,

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

6.

Laki

sijoituspalvelulain 6 b luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sijoituspalvelulain (747/2012) 6 b luvun 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 523/2021, seuraavasti:

6 b luku

Hallinto- ja ohjausjärjestelmät, avoimuus, riskien hallinta ja palkitseminen

13 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Sijoituspalveluyrityksellä on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sijoituspalveluyrityksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa sijoituspalveluyrityksen sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

7.

Laki

arvopaperimarkkinalain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvopaperimarkkinalain (746/2012) 12 luvun 3 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 401/2019, seuraavasti:

12 luku

Markkinoiden väärinkäyttö

3 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Liikkeeseenlaskijalla on oltava menettely, jota noudattamalla liikkeeseenlaskijan palveluksessa olevat voivat ilmoittaa liikkeeseenlaskijan sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

8.

Laki

kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (1070/2017) 3 luvun 3 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 399/2019, seuraavasti:

3 luku

Säännellyn markkinan toiminnan järjestäminen

3 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Pörssillä on oltava menettelytavat, joita noudattamalla pörssin palveluksessa olevat voivat ilmoittaa pörssin sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

9.

Laki

vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 22 luvun 9 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 400/2019, seuraavasti:

22 luku

Seuraamukset, muutoksenhaku ja rikkomuksista ilmoittaminen

9 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Vaihtoehtorahastojen hoitajalla on oltava menettely, jota noudattamalla sen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa yhtiön sisällä riippumattoman kanavan kautta markkinoiden finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

10.

Laki

sijoitusrahastolain 27 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoitusrahastolain (213/2019) 27 luvun 7 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 403/2019, seuraavasti

27 luku

Seuraamukset ja rikkomuksista ilmoittaminen

7 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Rahastoyhtiöllä on oltava menettely, jota noudattamalla rahastoyhtiön palveluksessa olevat voivat ilmoittaa rahastoyhtiön sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita koskevien säännösten ja määräysten epäillystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .
_____

11.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 2 luvun 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (348/2017) 2 luvun 22 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 402/2019, seuraavasti:

2 luku

Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli

22 §

Rikkomuksista ilmoittaminen

Arvopaperikeskuksella on oltava menettely, jota noudattamalla arvopaperikeskuksen palveluksessa olevat voivat ilmoittaa arvopaperikeskuksen sisällä riippumattoman kanavan kautta finanssimarkkinoita säännösten ja määräysten epäillystä rikkomisesta. Ilmoitusmenettelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet, joilla järjestetään ilmoitusten asianmukainen käsittely sekä suojataan ilmoituksen tekijää ja turvataan ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilötietojen suoja. Ilmoittajansuojeluun sovelletaan lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annettua lakia (/). Ilmoitusmenettelyn tulee lisäksi sisältää ohjeet, joilla turvataan ilmoituksen tekijän henkilöllisyyden suoja, jollei rikkomuksen selvittämiseksi tai muuten viranomaisen oikeudesta tietojen saamiseen laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 20   .

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2022 vp

Helsingissä 24.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

varapuheenjohtaja Katja Taimela sd

jäsen Kim Berg sd

jäsen Atte Kaleva kok

jäsen Tuomas Kettunen kesk

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Niina Malm sd

jäsen Hanna-Leena Mattila kesk

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Anders Norrback r

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps

jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves